

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 || [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.12442/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 || [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.12439/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGPAAM olympias.uoi.gr/32633 || [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.12440/heal.uoi.12440)
Ομιλίες (121 βίντεο) ORAL PRESENTATIONS (121 videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 || [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.12441/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 || [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.13058/heal.uoi.13058)
Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33191 || [doi:heal.uoi.12946](https://doi.org/10.12946/heal.uoi.12946). EN Summary follows

Νομικά ζητήματα σχετικά με την ευθανασία¹

Αικατερίνη Καλογήρου²

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη

Έχει υποστηριχθεί ότι το δικαίωμα στο θάνατο αποτελεί την άλλη όψη του δικαιώματος στη ζωή. Επιτρέπει, όμως, το Σύνταγμα ή επιβάλλει τη σχετικοποίηση του δικαιώματος ζωής, υπό κάποιους όρους; Είναι συνταγματική η ρύθμιση που επιτρέπει, έστω υπό όρους, την επίσπευση ή επέλευση του θανάτου; Είναι αντισυνταγματική η ποινικοποίηση της συνδρομής σε αυτοκτονία μετά από επίμονη απαίτηση του ασθενούς;

Το δικαίωμα στη ζωή τυποποιείται τόσο στο Σύνταγμά μας, όσο και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ, άρθρο 2), στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης (ΧΘΔΕ, άρθρο 2 παρ. 1), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ, άρθρο 6), καθώς και σε άλλα διεθνή κείμενα. Στο ελληνικό Σύνταγμα και συγκεκριμένα στο άρθρο 5 παρ. 2, αναφέρεται ότι «Όλοι όσοι βρίσκονται στην ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής τους...». Αντιστοίχως στο άρθρο 2 της ΕΣΔΑ αναφέρεται ότι: «Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου», ενώ στο άρθρο 2 του ΧΘΔΕ αναφέρεται ότι «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή».

Συνεπώς, είναι επιτρεπτή η άσκηση ή μη του δικαιώματος ζωής και η παραίτηση από αυτό, εφόσον υφίσταται η ελευθερία και η συνειδητότητα της σχετικής απόφασης; Ποια είναι η ποινική μεταχείριση στην Ελλάδα;

Το θέμα, λοιπόν, που προκύπτει είναι εάν η ποινική μεταχείριση τής με συναίνεση ανθρωποκτονίας (άρθρο 300 του Ποινικού Κώδικα), δεδομένου ότι το δικαίωμα στο θάνατο δεν τυποποιείται από το Σύνταγμά μας, απορρέει είτε από το δικαίωμα στη ζωή, είτε ως έκφανση της

¹ 29-4-2017 19:30-21:00 Συνεδρία: Σ9 *Αυπόφερτη οδύνη*. Ομιλία 4η: [YouTube=r_NBM7jF7DQ](https://www.youtube.com/watch?v=NBM7jF7DQ) 15:05. Άρθρο: υποβολή 20-2-2017· αποδοχή 2-2-2023· κρίση από ομότεχνους (peer review) όχι. Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.

Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Καλογήρου Α. «Νομικά ζητήματα σχετικά με την ευθανασία». Στο: «Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ). Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7». Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς, 7 Απριλίου 2024. Άρθρο Σ94: σς 3. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33191>. <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12946>.

² Γεννήθηκε στα Ιωάννινα. Αποφοίτησε από το Ευρωπαϊκό Σχολείο Βρυξελλών Ι. Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Μεταπτυχιακές σπουδές (D.E.A) στις Βρυξέλλες στο «Ευρωπαϊκό Δίκαιο». Εγγεγραμμένη στο Δικηγορικό Σύλλογο Ιωαννίνων από το 2001. Δικηγόρος στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στον Άρειο Πάγο. Έχει εργασθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε εταιρίες συμβούλων επιχειρήσεων, έχει διατελέσει επιστημονική συνεργάτιδα του Δημάρχου Ιωαννίνων και έχει διδάξει στην Σχολή Δημοτικής Αστυνομίας Κόνιτσας. Σήμερα είναι δικηγόρος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενώ παράλληλα εργάζεται στο δικηγορικό της γραφείο. kalokaterina@gmail.com.

ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, είτε πηγάζει από την αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Όπως προκύπτει, η ανωτερότητα της ζωής και η αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας δεν επιβεβαιώνονται απολύτως ούτε από τον Ποινικό μας Κώδικα ούτε και από τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (άρθρο 29 του Ν. 3418/2005), παρά το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) προσδιόρισε σε κρίσιμες αποφάσεις του ότι το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ που προστατεύει το δικαίωμα στη ζωή εγγυάται ταυτόχρονα και το δικαίωμα στο θάνατο, ενώ διακρίνει μεταξύ ευθανασίας, υποβοηθούμενης αυτοκτονίας και θεραπευτικής αποχής.

Λέξεις-κλειδιά: *δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στο θάνατο, ευθανασία, Σύνταγμα και θάνατος, Ποινικός Κώδικας και θάνατος, Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, διεθνείς συμβάσεις δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΕΣΔΑ, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης, ΧΘΔΕ, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, ΔΣΑΠΔ, ανθρωποκτονία με συναίνεση, υποβοηθούμενη αυτοκτονία, θεραπευτική αποχή, ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ανωτερότητα της ζωής, δικαίωμα στη ζωή, αυτοκτονία, τέλος της ζωής, πρόωρος θάνατος, θάνατος πριν την ώρα του, θάνατος στην ώρα του, θάνατος μετά την ώρα του, δυσθανασία, πότε πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΠΠ, πώς πρέπει να πεθαίνουμε, ΠώΠΠ.*

Legal issues related to euthanasia³

Katerina Kalogirou⁴

University of Ioannina, Ioannina, Greece

Summary

It has been argued that the right to die is the flip side of the right to life. However, does the Greek Constitution allow or mandate the relativization of the right to life, under certain conditions? Is the regulation that allows, even conditionally, the hastening or occurrence of death constitutional? Is it unconstitutional to criminalize assisted suicide at the patient's insistence?

The right to life is formalized both in the Greek Constitution and in the European Convention on Human Rights (ECHR, article 2), in the Charter of Fundamental Rights of the Union (CFRU, article 2 par. 1), in the International Covenant on the Civil and Political Rights (ICCPR, article 6), as well as in other international texts. In the Greek Constitution, specifically in article 5 paragraph 2, it is stated that "All those who are in the Greek Territory enjoy the absolute protection of their lives...". Accordingly, in Article 2 of the ECHR it is stated that: "The right of every person to life is protected under the law", while in Article 2 of the CFRU it is stated that "Every person has the right to life".

Therefore, is it permissible to exercise or not the right to life and to waive it, as long as there is freedom and awareness of the relevant decision? What is the criminal treatment in Greece?

³ 29-4-2017 19:30-21:00 Session: *S9 Unbearable suffering*. **Speech 4:** [YouTube=r_NBm7jF7DQ](#) 15:05. **Paper:** submitted 20 Feb 2017· accepted 2 Feb 2023· no peer reviewed. If the **links** at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.

Cite this article: Kalogirou A. «Legal issues related to euthanasia». In: «*When Should We Die? (WnSWD). Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7.* University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper S94: ps 3. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33191> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12946>.

⁴ She was born in Ioannina. Graduated from the European School of Brussels I. Graduate of the Law School of the Democritus University of Thrace. Postgraduate studies (D.E.A) in Brussels in "European Law". Registered with the Ioannina Bar Association since 2001. Lawyer at the Council of State and the Supreme Court. She has worked at the European Commission, in business consulting companies, has been a scientific associate of the Mayor of Ioannina and has taught at the Municipal Police School of Konitsa. Today she is a lawyer of the University of Ioannina, while at the same time she works in her law office. kalokaterina@gmail.com.

The issue, then, that arises is whether the criminal treatment of homicide by consent (Article 300 of the Greek Criminal Code), given that the right to death is not formalized by the Greek Constitution, derives either from the right to life, or as an expression of the free development of personality, or it stems from the principle of human dignity. As it turns out, the superiority of life and the principle of human dignity are not absolutely confirmed by our Criminal Code, nor by the Code of Medical Ethics (article 29 of Law 3418/2005), despite the fact that the European Court of Human Rights (ECtHR) determined in its crucial decisions that Article 2 of the ECHR which protects the right to life also guarantees the right to die, while distinguishing between euthanasia, assisted suicide and therapeutic abstinence.

Keywords: *right to life, right to death, euthanasia, international conventions of human rights, Greek Constitution and death, Greek Criminal Code and death, Greek Code of Medical Ethics, European Convention on Human Rights, ECHR, European Court of Human Rights, ECtHR, Charter of Fundamentals of Rights of the Union, CFRU, International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR, homicide by consent, assisted suicide, therapeutic abstinence, human dignity, superiority of life, right to life, end of life, premature death, death before its time, death in its time, death after its time, dysthanassía, when should we die, WnSWD, how should we die, HSWD.*